

Een koopman in Venetië. Een Italiaans-Nederlands gespreksboekje uit de late Middeleeuwen / uitgegeven door José de Bruijn-van der Helm, Fons van Buuren, Maria van Donckelaar, Gisela Gerritsen-Geywitz en Orlanda Lie in samenwerking met Ria Jansen-Sieben en José van Aelst. – Hilversum: Verloren, 2001. – 348 p.: ill. (Middelnederlandse tekstedities 7) ISBN 90-6550-644-6 Prijs: € 28,-

In 1895 vermeldde Karel de Flou en Edward Gaillard in hun *Beschrijving van Middelnederlandse handschriften die in Engeland bewaard worden* een *Italiaansch-Nederlandsch Gespreksboek* dat, naast andere handschriften, in aanmerking moest komen voor een aanvraag tot uitlening 'ten einde ze af te schrijven om onder de uitgaven des Genootschaps [de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, S.C.] opgenomen te worden'. Het gespreksboek bevond zich in goed gezelschap: De Flou en Gaillard bevalen aandacht te schenken aan *Die Tafel van den Kersten Ghebove*, Jan van Ruusbroec, *Het Scaecspel*, *Lucidarius*, *Sydrac* en het *Cartularium van Herne* aan.

Enkele Utrechtse mediëvisten bundelden in 1993 hun krachten en maakten een begin met de voorbereiding van de editie, die de kern vormt van *Een koopman in Venetië*. De italianisten José de Bruijn-van der Helm en Maria Donckelaar, de medionederlandici Fons van Buuren en Orlanda Lie, de paleografe en codicologe Gisela Gerritsen-Geywitz werkten samen aan de editie van de middeleeuwse tekst, hertaald in het Italiaans en in het Nederlands en voorafgegaan door een uitputtende studie van het handschrift (British Library, Add. 10802), van het tweetalige gespreksboek en van socio-culturele context waarin de tekst hoogstwaarschijnlijk is ontstaan.

Het laat-vijftiende-eeuwse gespreksboek bestaat uit 1502 eenregelige zinnetjes, in het Italiaans en in het Nederlands, gevolgd een Italiaanse brief. De editoren hebben de regelparen, een ogenschijnlijk onsamenhangend geheel, in hun editie geclusterd. Na enkele 'Inleidende wijsheden', volgen een 'Gesprek verkoopster en koper', een reeks 'Wijze lessen', een 'Gesprek tussen meester en dienaar', opnieuw 'Wijze lessen', een 'Gesprek van twee vrienden: oudere vriend en jonge vriend', een 'Gesprek Italiaanse koopman en Nederlandse koopman' en tot slot een 'Monoloog Nederlandse koopman'. De geëditteerde tekst is voorzien van historische, paleografische en taalkundige aantekeningen en wordt afgesloten door een register, waarin aardrijkskundige namen, grammaticale verschijnselen, eigennamen, Italiaanse en Nederlandse woorden zijn opgenomen.

Het laatmiddeleeuwse Italiaans en Nederlands zijn aan een taalkundige studie onderworpen: de analyse van het Italiaans wijst in de richting van Veneto en het Nederlands naar Brabant. De moedertaal van de auteur, hoogstwaarschijnlijk tevens de kopiist van het handschrift, is het Brabants, zoals de spelfouten en de verschrijvingen in het Italiaans aantonen. Het gespreksboekje, concluderen de editoren, moet in Venetië zijn geschreven door een daar residerende Brabantse koopman, wellicht om zelf Italiaans te leren en te oefenen.

Sabrina Corbellini

Bewegende beelden : Pygmalion en het beeld van de literatuur van de Nederlandse Verlichting / rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de Oudere Nederlandse Letterkunde aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Nijmegen op 22 mei 2001 door André Hanou.- Nijmegen: Vantilt, 2001.- 31 p.: 21,5 cm.

ISBN 90-75697-59-7 Niet afzonderlijk leverbaar

Ook afgedrukt in Nederlandse literatuur van de Verlichting (1670-1830) / André Hanou. Nijmegen : Vantilt, 2002, p. 9-25, ISBN 90-75697-62-7, € 22,50

De Nijmeegse inaugurele rede van André Hanou bestaat uit twee onderdelen. In de eerste helft wordt het Galathea-thema uit de Pygmalion-mythe belicht, dat in allerlei vormen populair was in de achttiende eeuw, zowel nationaal als internationaal. De beeldhouwer, aldus het ovidiaanse verhaal, heeft een meisjesbeeld gemaakt en wordt daar verliefd op. Door toedoen van Venus komt het beeld tot leven en het beantwoordt zijn liefde. De populariteit van het thema tijdens de Verlichting wordt door Hanou gerelateerd aan de destijds groeiende belangstelling voor individualiteit, creativiteit en de ware aard van de mens.